

РОЛЬ БЮДЖЕТУ У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Роль бюджету у державі визначається насамперед тим рівнем забезпечення фінансовими ресурсами, потреб економічного й соціального розвитку суспільства, який здійснюється на основі розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту. При цьому бюджет служить важливим засобом вирішення завдань, передбачених економічною політикою держави. Можливості використання бюджету як економічного засобу впливу на соціально-економічний розвиток суспільства зумовлені рядом факторів.

По-перше, бюджет як об'єктивна економічна категорія відображає розподільні відносини, що безпосередньо впливають на економічні інтереси усіх суб'єктів суспільства: держави, суб'єктів господарювання та населення. Саме розподільні відносини та інтенсивність їх цільового спрямування активно впливають на розвиток суспільного виробництва, сприяють зростанню його ефективності.

По-друге, бюджет як економічна категорія тісно пов'язаний зі всією сферою товарно-грошових відносин. Рух грошових коштів і товарів, формування й використання фінансових ресурсів, ціноутворення, формування фондів споживання і нагромадження – все це економічні стосунки, які так чи інакше знаходять своє відображення у бюджеті. Звідси і адекватний вплив його на суспільне виробництво, оскільки бюджет впливає на нього не ізольовано від інших економічних категорій, а разом і одночасно з ними.

По-третє, оскільки бюджет тісно пов'язаний зі всією сферою товарно-грошових відносин, він не розчиняється у цій сфері, а займає особливе місце. Відображуючи економічні відносини між суб'єктами суспільства, бюджет є складовою частиною економічної політики держави. Він виступає важливим засобом, що активно впливає на соціально-економічний розвиток суспільства, на всі сторони суспільних відносин. Бюджет концентрує у собі економічний потенціал суспільства, є дійовим засобом зростання й удосконалення суспільного виробництва.

По-четверте, у бюджеті знаходять своє відображення результати однієї з головних функцій держави – управління економікою, що являє собою взаємопов'язану систему адміністративних і економічних методів, за допомогою яких держава цілеспрямовано визначає процес розширеного відтворення. Усі масштабні економічні заходи у суспільстві відбуваються за безпосереднього використання бюджету [1].

Крім того, бюджет значною мірою впливає на рівень ефективності суспільного відтворення, тому його результативність двояка: з одного боку, прямо, шляхом нееквівалентного перерозподілу засобів поза зв'язком із законом вартості, з другого – опосередковано, через різні форми вартісних відносин, впливаючи на економічні інтереси суб'єктів суспільства. За допомогою бюджету створюється такий режим функціонування суб'єктів суспільства, який економічно спонукає до підвищення ефективності їх діяльності [2, с. 47].

Як розподільна економічна категорія, бюджет відображає два види находжень у народне господарство. З допомогою одного суспільство наповнюється фінансовими ресурсами, головним джерелом яких є податкові надходження. Обсяг ресурсів бюджету систематично зростає. З допомогою другого виду находжень відбувається зворотний процес – використання мобілізованих у бюджеті ресурсів на фінансування заходів, передбачених економічною політикою суспільства. Отже, формування бюджету і фінансування за його рахунок заходів соціально-економічного розвитку являє собою двоєдиний акт органічного впливу на процес розширеного відтворення. Вплив бюджету на результативність соціально-економічного розвитку досягається завдяки виконанню ним своїх функцій: розподільної й контрольної [3].

Отже, сучасні умови розвитку ринкової економіки в Україні характеризуються сприятливими можливостями для посилення тих сторін розподільної й контрольної функцій

бюджету, які безпосередньо впливають на соціально-економічний розвиток суспільства. Водночас це лише потенційна можливість. Щоб перетворити її у реальну дійсність, необхідно постійно удосконалювати всю систему економічного управління. Зокрема, необхідно знайти точний математичний вираз для розрахунку поточних витрат, щоб рівномірно рознести їх тягар між поколіннями та у процесі життя кожного покоління. Такі заходи можуть забезпечити очікувані позитивні результати.

Література:

1. Артус М. Бюджетна система України: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / Європейський ун-т. – К. : Видавництво Європейського ун-ту, 2007. – 220 с.
2. Загорський В. Бюджетна система та оподаткування в Україні: проблеми розвитку: монографія / Національна академія держ. управління при Президентові України. – Харків : ІНЖЕК, 2008. – 285 с.
3. Опарін В. Бюджетна система: навч.-метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни / Київський національний економічний ун-т. – 2-е вид., перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2002. – 336 с.

Наталія Мельник

Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Валігура В.А.

СОЦІАЛЬНІ ПРІОРИТЕТИ ВЕДЕННЯ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

В сучасних особливостях розвитку фінансової політики України важливого значення набуває дослідження проблем державного регулювання економічного зростання, як необхідної передумови розбудови соціальної держави, що передбачає розробку і впровадження нових реформ в соціальній політиці, гарантування рівномірного розподілу всіх соціальних благ, забезпечення благоустрою в державі.

Фінансова політика - це соціально-економічна категорія, що дозволяє реалізувати інтереси всіх суб'єктів процесу оподаткування з позицій перерозподілу ВВП та досягнення кумулятивного ефекту зростання добробуту держави, підприємця, громадянина.

Звуження функцій фінансової політики лише до наповнення бюджету призводить до ігнорування суттєвої групи соціально-економічних відносин, відбувається зміна соціальних процесів на макро- та мікрорівнях. В кінцевому результаті, нівелюється питання про те, чи забезпечує фінансова політика соціальні стимули в населення і чи, принаймні, має в пріоритеті розвиток соціального добробуту в державі.

Над даним питанням працює багато вітчизняних вчених, зокрема це: Геєць В., Гасанов С., Єфименко Т., Коломійчук В., Опарін В., Скуратівський В., Ткаченко Н., Шевчук П. та інші.

Разом із тим в економічній літературі недостатньо досліджено можливості реалізації фінансової політики відповідно до норм існуючих соціальних інститутів, створювати умови для реалізації їхніх економічних інтересів, у тому числі – забезпечення добробуту.

На даний час фінансова політика виступає інструментом державного впливу на соціальні процеси в суспільстві. Удосконалення потребують правові, організаційні та функціональні аспекти реалізації фінансової політики на основі превентивного формування таких основних суспільних цінностей як свобода, справедливість і солідарність. А від цих цінностей залежить розуміння важливості та змісту цілей загальної економічної політики (стабільність цінності грошей, висока зайнятість, економічне зростання, справедливий розподіл доходів, зовнішньоекономічна рівновага) та інституційна модель носіїв і засобів економічної політики (грошової, фінансової, розподільчої, соціальної, політики зростання та зайнятості).

Соціальні процеси дуже складні й неоднозначні. Вони підлягають впливу фінансових чинників і самі визначають результати функціонування економіки та її ефективність. Основне завдання фінансової політики в соціальній сфері полягає у цілеспрямованому впливові на багатогранні соціально-економічні зв'язки в економічній системі з метою підтримання й